

Huisvesting Creatieve Sector Zwolle

Samenvatting

Samenvatting

Achtergrond, vraagstelling en aanpak

De gemeente Zwolle heeft de ambitie om in 2040 dé experimentele Hanzestad te zijn, *'het kloppend culturele hart van de regio waar kunst en cultuur bijdraagt aan de hoge kwaliteit van leven van een ieder die in de gemeente of regio woont, werkt of deze bezoekt'* (Cultureel Perspectief Zwolle 2040, 2021, p. 7). Om deze ambitie waar te maken, moet er voldoende ruimte zijn voor de creatieve sector. Op dit moment is er echter een tekort aan ateliers.

Tegelijkertijd wordt de creatieve sector in veel verschillende gebiedsontwikkelingen aangewezen als een belangrijke functie in, en trekker van het gebied. Ondanks het huidige tekort bestaat er in de toekomst een kans op overprogrammering. Tegen deze achtergrond wil de gemeente Zwolle weten hoeveel ateliers er nu en in de toekomst nodig zijn en waar in Zwolle deze het beste kunnen worden gerealiseerd

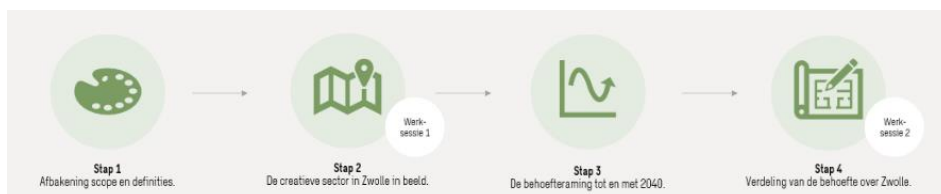
In dit onderzoek beantwoorden we de volgende vragen:

- Wat is tot 2040 de kwantitatieve en kwalitatieve huisvestingsbehoefte van de creatieve sector in Zwolle?
- Hoe kan deze behoefte optimaal geacommodeerd worden in Zwolle? De focus ligt hierbij op de gebiedsontwikkelingen Stadshart, Spoorzone en Nieuwe Veemarkt/Meeuwenlaan.

Voor dit onderzoek hebben we vier stappen doorlopen en twee werksessies georganiseerd:

1. Afbakening scope en definities
2. Creatieve sector Zwolle in beeld
3. Behoefteraming tot 2040
4. Toedeling ruimtebehoefte

De eerste werksessie was op 22 november 2023. Deze vond plaats met vertegenwoordigers van de Zwolse creatieve sector en stond in het teken van de huisvestingswensen. De tweede werksessie vond plaats op 16 januari 2024 met medewerkers van de gemeente en ging over kenmerken van de creatieve sector in Zwolle, de berekende huisvestingsbehoefte en de toedeling van ateliers aan gebiedsontwikkelingen.

Figuur 1: plan van aanpak onderzoek huisvesting creatieve sector Zwolle

Scope en definities

In de Zwolse creatieve sector onderscheiden we vier subsectoren met verschillende huisvestingswensen:

- Ambachten: waaronder meubelmakers, edelsmeden, restaurateurs en interieurbouwers.
- Creatieve zakelijke dienstverlening: waaronder productontwerpers, architecten, technisch ontwerp en adviesbureaus en reclame en designbedrijven.
- Kunsten: waaronder podiumkunsten, schrijvende kunst, beeldende kunst, bedrijven die kunst (re)produceren en distribueren en monumentenzorg.
- Media en entertainment: waaronder uitgevers/distributeurs, film-, televisie- en radiomakers, fotografen, producenten en geluidstechnici.

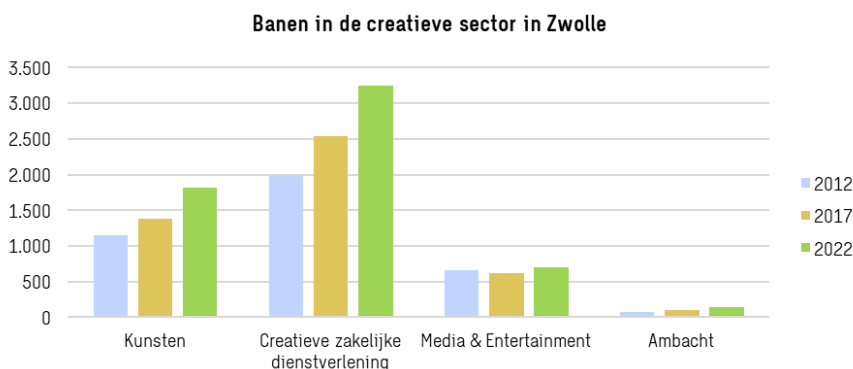
Deze indeling sluit aan bij beleidsdocumenten van de gemeente Zwolle en het landelijk topsectorenbeleid.

Onder een atelier verstaan we een werkplaats die specifiek bestemd is voor en/of ingericht is voor gebruik door de creatieve sector. Doorgaans zijn in een pand meerdere ateliers gehuisvest en delen zij voorzieningen, zoals sanitair, de keuken en vergader-/expositieruimte.

De creatieve sector in Zwolle in beeld

In 2022 had Zwolle 5.913 banen in de creatieve sector. Dit is 5,6% van de totale werkgelegenheid in de gemeente. De grootste subsector is de creatieve zakelijke dienstverlening, gevolgd door de kunsten. Van het banentotaal zijn ruim 5.550 echte 'makersbanen'. De overige banen zitten in culturele instellingen, zoals personeel van musea en filmhuizen. De creatieve sector in Zwolle bestaat voor een groot deel uit eenpersoonszaken (83%).

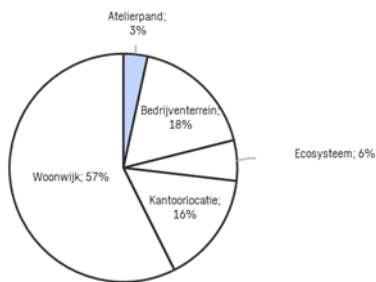
Tegenover de bescheiden omvang van de sector staat een bovengemiddelde groei in de afgelopen tien jaren; deze bedroeg gemiddeld 4,3% per jaar tegenover gemiddeld 1,5% groei per jaar van de totale Zwolse werkgelegenheid. Ook is van belang dat jaarlijks ca. 1.400 a 1.500 creatief opgeleiden aan MBO en HBO afstuderen in Zwolle; daarvan blijven er ca. 160 in de regio.

Figuur 2: banen in subsectoren creatieve sector Zwolle, 2012, 2017, 2022

De creatieve banen zijn sterk verspreid over de stad; maar liefst 57% bevindt zich in woonwijken en een belangrijk deel zit op kantorenlocaties of bedrijventerreinen. Wat met name opvalt, is dat slechts 3,4% van de creatieve

banen in een atelier gehuisvest is. Van de 300 ateliers worden er 174 benut door de creatieve sector. De overige 126 ateliers worden gebruikt door bedrijven die niet primair actief zijn in de creatieve sector, met name door ICT- of adviesbedrijven. De vraag komt op of het huidige aanbod optimaal wordt gebruikt.

Figuur 3: huisvesting creatieve banen Zwolle

Behoefteraming huisvesting creatieve sector

De ontwikkeling van de huisvestingsbehoefte van de creatieve sector tot 2040 bestaat uit de som van huidige tekort, vervangingsvraag en uitbreidingsvraag. Het huidige tekort bedraagt 40 ateliers. De vervangingsvraag omvat 23 ateliers.

De uitbreidingsvraag is berekend op basis van de ontwikkeling van de werkgelegenheid. Daarbij zijn twee scenario's gehanteerd:

- Werkgelegenheidsgroei gebaseerd op prognoses van het CBS: gemiddeld 2,1% per jaar.
- Werkgelegenheidsgroei op basis van historische Zwolse groeicijfers. Deze bedroeg gemiddeld 4,3% en is in de prognose uitgewerkt voor de vier subsectoren.

De werkgelegenheidsgroei in de vier subsectoren is vertaald naar de behoefte aan atelierruimten, waarbij uitgegaan is van handhaving van het huidige huisvestingspatroon. Dat leidt tot een uitbreidingsbehoefte van 93 ateliers (basisscenario) tot 231 ateliers (hoog scenario). De totale uitbreidingsbehoefte tot 2040 komt uit op 156 tot 294 ateliers.

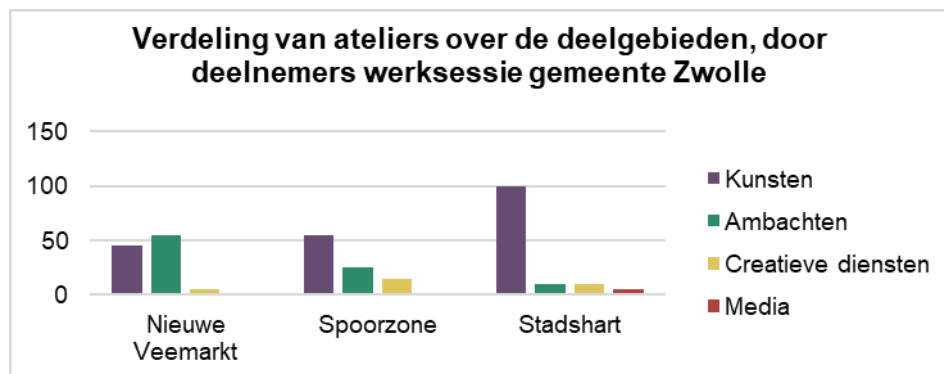

Figuur 4: totale behoefte atelierruimte tot 2040 in Zwolle

Omdat geconstateerd is dat slechts een klein deel van de banen nu in een atelier gehuisvest is, zou de gemeente Zwolle kunnen besluiten tot een extra impuls, met name voor de subsector kunsten. Als het uitgangspunt is dat in deze sector het aandeel banen in een atelier wordt verdubbeld (van 5% naar 10%), dan neemt de uitbreidingsbehoefte toe naar 137 tot 334 ateliers.

Toedeling aan gebiedsontwikkelingen Stadshart, Spoorzone en Nieuwe Veemarkt/Meeuwenlaan

In de tweede werksessie was onder meer de vraag aan de orde waar en op welke wijze de extra te realiseren ateliers het beste geacommodeerd kunnen worden. Daarbij is uitgegaan van een volledige toedeling aan drie gebiedsontwikkelingen, namelijk Stadshart, Spoorzone en Nieuwe Veemarkt/Meeuwenlaan. Onderstaande figuur laat zien welke uitkomsten uit de werksessie resulteerden.

Figuur 5: resultaat werksessie 2 toedeling extra ateliers aan gebiedsontwikkelingen

Reflectie en advies

We benoemen bij deze resultaten graag een aantal aandachtspunten:

Er zijn voldoende ateliers aan elk van de drie gebiedsontwikkelingen toebedeeld om een levendig cluster te vormen (een wens vanuit de creatieve sector) én om bij te dragen aan de ambities van de gebiedsontwikkelingen.

In de gebiedsvisies van de verschillende gebiedsontwikkelingen valt op dat de creatieve ambachten (maakindustrie) en podiumkunsten vaak genoemd worden. Dit kwam ook terug in de werksessie op 16 januari. De uitbreidingsbehoefte van specifiek deze subsectoren is echter relatief beperkt. Om een sterk cluster te creëren van podiumkunsten, met gedeelde voorzieningen zoals podia, adviseren wij om deze te concentreren in één gebied. Stadshart/Noorderkwartier is dan vanwege Hedon en Spiegeltheater een interessante optie.

De creatieve sector vindt de feitelijke locatie minder van belang, maar wil wel graag betrokken worden bij locaties en vastgoed. Tijdelijke beschikbaarheid is niet zo'n probleem, maar als er eenmaal geïnvesteerd is in vastgoed en samenwerking wil men niet graag weer verhuizen.

Hoewel de creatieve sector in elk van de gebiedsontwikkelingen wordt benoemd als belangrijke functie/trekker, zijn er geen metrages vastgelegd. Een confrontatie van behoeftes met de planvoorraad (en de constatering van over- of onderprogrammering) is dan ook niet mogelijk. Het is echter ook een risico voor de feitelijke zekerstelling van ruimte voor de creatieve sector als deze niet wordt vastgelegd.

Veel grote en middelgrote steden willen jonge talenten en aantrekkelijke bedrijven binnenhalen. Het vestigingsklimaat en de woon- en leefomgeving worden daarin steeds belangrijker. Een aantrekkelijke creatieve sector die dynamiek en reuring brengt, is daarin een belangrijke factor. Creativiteit ondersteunt bovendien innovatieprocessen in het bedrijfsleven en het bedrijfsleven creatievelingen inspireren. Zwolle heeft een goede uitgangspositie, onder meer vanwege de creatieve opleidingen op MBO- en HBO-niveau. Om alle kansen te benutten is het verstandig om een strategie te formuleren en beleidsinstrumentarium in te zetten. De aanpak van andere gemeenten kan inspiratie bieden en zicht geven op wat werkt.

BIJLAGE

Huisvesting Creatieve Sector Zwolle, concept eindrapport 13 februari 2024 (powerpoint).